

Ricci Scheldwacht

Echte hockeyers douchen niet

Hoe een elitesport Nederland veroverde

MEULENHOF

ISBN 978-90-290-8769-8

ISBN 978-94-6023-939-7 (e-boek)

NUR 489

Omslagontwerp: Zeno

Omslagbeeld: © ANP FOTO 2011/Foto: Koen Suyk

Auteursfoto: © Irene van Herwerden

Zetwerk: Steven Boland

© 2014 Ricci Scheldwacht en Meulenhoff Boekeryj bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor mijn vader Bert, die zo van sport houdt

Inhoud

	Voorwoord	9
1	Utrecht 1998	11
2	Het old boys network	37
3	De hockeydoctrine	49
4	Echte hockeyers douchen niet	63
5	De hockeycyclus	75
6	Het belang van de strafcorner	87
7	Het wonder van Den Bosch	99
8	Wie de hockeyjeugd heeft, heeft de toekomst	115
9	Hockey-apostelen als rolmodel	125
10	Een leven lang hockey	137
11	Kunstgras	151
12	De lokroep van het hockeymeisje	163

13	Londen 2012	175
14	Den Haag 2014	201
	Nawoord	239
	Bibliografie	245
	Register	251

Voorwoord

In 2007 schreef ik het verhaal *De lokroep van het hockeymeisje*. Daarin ging ik op zoek naar een antwoord op de vraag hoe het toch kwam dat de hockeysport in Nederland zo snel groeide. Vooral onder jonge kinderen was de toeloop groot. Wat daarbij opviel was dat meer meisjes gingen hockeyen dan jongens.

Veel van deze kinderen kwamen uit gezinnen waar niet werd gehockeyd. In mijn familie, vrienden- en kennissenkring hoorde ik steeds vaker enthousiaste verhalen van ouders die met verwondering vertelden over de fascinerende wereld, waarin ze door hun kinderen terecht waren gekomen. Een wereld met eigen tradities, eigen gebruiken en eigen gedragsregels.

Tijdens het schrijven ontdekte ik dat de groei het directe gevolg was van het actieve beleid dat de Koninklijke Nederlandse Hockey Bond (KNHB) sinds een aantal jaren voerde. In 1998 bestond de KNHB honderd jaar en dat moment had de bond aangegrepen om goed na te denken over de toekomst. Alleen door serieus aandacht te besteden aan maatschappelijke vraagstukken en tijdig in te spelen op maatschappelijke veranderingen zou hockey zijn bestaansrecht blijven behouden. Dat was de gedachte achter de nieuwe koers.

De bond wilde meer leden werven buiten de bestaande hockeypopulatie. Daarvoor was een imagoverandering nodig. Hockey moest van zijn elitaire stempel af. Die keuze bleef in de jaren die volgden ook in andere media niet onopgemerkt. De nieuwe koers leidde tot succes, maar ook tot onvoorziene gevolgen, die niet altijd even gewenst waren. Wordt hockey niet te tokkie? vroeg het blad *Elsevier* zich in 2012 af.

Dit boek is een reconstructie van een succesverhaal. Een verhaal dat begon met het WK van 1998. In het voetbalstadion De Galgenwaard van FC Utrecht presenteerde de hockeysport zichzelf aan de buitenwereld. Een scharniermoment in de geschiedenis van het Nederlandse hockey bleek later. Want in de jaren daarna verdubbelde het aantal hockeyers bijna.

In de zomer van 2014 – zestien jaar na Utrecht – vindt er opnieuw een WK hockey in Nederland plaats. Opnieuw in een voetbalstadion. Deze keer dat van ADO Den Haag. Een goed moment om de hockeywereld nogmaals tegen het licht te houden en een blik achter de schermen te werpen.

Ricci Scheldwacht

1

Utrecht 1998

De dag dat Nederland in eigen land de finale van het WK tegen Spanje won, zou Teun de Nooijer altijd bijblijven. Als jonge speler maakte hij al deel uit van het nationale hockeyteam, dat twee jaar eerder op de Olympische Spelen in Atlanta van 1996 de gouden medaille had gewonnen. Net als zijn idool Johan Crujff in zijn gloriejaren bij Ajax, droeg De Nooijer het rugnummer 14.

Hoewel hockey en voetbal twee totaal verschillende werelden vertegenwoordigen, met andere regels, een ander publiek, andere manieren en een andere cultuur, hadden beide spelers meer gemeen dan alleen hun rugnummer. Bij beiden was het al op zeer jonge leeftijd duidelijk dat ze over uitzonderlijk veel talent beschikten. Ze bezaten dezelfde souplesse

en snelheid waarmee ze zich over het veld bewogen. Lichtvoetig en bij momenten onnavolgbaar. De gelijkenis zat ook in het ogenschijnlijke gemak waarmee ze hun tegenstanders passeerden. Door een plotselinge schijnbeweging of een extra versnelling wisten ze hun directe tegenspelers op het verkeerde been te zetten, waardoor het leek alsof die aan de grond genageld stonden. En wat ook niet onbelangrijk was: beiden waren dikwijls betrokken bij beslissende doelpunten, hetzij als aangever, hetzij als afmaker. Maar daar hielden de overeenkomsten op.

Hockey was bij lange na niet zo populair als voetbal. Hockey was de sport van de betere kringen. Voetbal had zich in een relatief korte periode ontwikkeld tot een volkssport die overal ter wereld de harten van het publiek in vervoering wist te brengen, al was het aanvankelijk ook een tijdverdrijf voor de elite geweest.

Hockey was ruim een eeuw na de introductie in Nederland door Pim Mulier in 1891 een elitesport gebleven. Een kleine sport die werd beoefend door een selecte groep die al decennia even groot was gebleven en nooit meer telde dan 130.000 actieve beoefenaars. Dat aantal bleef ver achter bij de ruim één miljoen voetballers die ieder weekend op de velden in actie kwamen.

Vanzelfsprekend kwamen er veel minder toeschouwers naar hockeywedstrijden kijken dan naar voetbalwedstrijden. Hockey was in wezen nog altijd een amateursport, en er waren dan ook geen grote stadions nodig. Alleen bij wedstrijden van de nationale teams kwam er genoeg publiek om een stadion te vullen.

Doorgaans werden interlands in het grootste en enige echte hockeystadion van Nederland gespeeld: het Wagener

Stadion in het Amsterdamse Bos. Het in 1939 gebouwde stadion bood plaats aan 12.500 toeschouwers en was de thuishaven van hockeyclub Amsterdam.

Sinds 1980 was het stadion eigendom van de Koninklijke Nederlandse Hockey Bond (KNHB). De bond had het stadion van thuisclub Amsterdam overgenomen, toen de club de huur en het onderhoud van de tribunes niet meer kon betalen. Maar lang daarvoor al fungeerde het Wagener Stadion als vaste locatie voor trainingen en de thuiswedstrijden van de nationale teams.

De toewijzing van het WK aan Nederland was een cadeau-tje van de internationale hockeyfederatie FIH: in 1998 vierde de KNHB zijn eeuwfeest. Honderd jaar daarvoor hadden vijf hockeyclubs in hotel Krasnapolsky in Amsterdam de Nederlandse Hockey en Bandy Bond (NHBB) opgericht. Pakistan, het enige andere land dat zich ook kandidaat had gesteld, had zich vanwege het jubileum teruggetrokken. Het gebaar van de Pakistani was tekenend voor de amicale verhoudingen in de internationale hockeywereld, waar commerciële belangen nog niet de overhand hadden.

De KNHB had vier jaar de tijd om het toernooi te organiseren. Het lag voor de hand dat het WK in het eigen Wagener Stadion zou worden gespeeld. In eerste instantie was de bond dat ook van plan, tot hockeyverslaggever Geerhard de Grooth de vraag opwierp of het WK misschien niet een keer op een andere locatie kon worden gehouden. De Grooth was een oudgediende in de hockeywereld. Voor de luisteraars van het radioprogramma *Langs de lijn* was zijn stem vertrouwd. Al sinds 1972 becommentarieerde hij op zondagmiddag het hockey voor de NOS-radio. In 1973 had hij vanuit het Wage-

ner Stadion verslag gedaan van de bloedstollende WK-finale tegen India. Vlak voordat de beslissende strafballen genomen moesten worden, was hij het veld op gestapt en had hij aan doelman Maarten Sikking gevraagd of Nederland wereldkampioen zou worden. Sikking antwoordde zelfverzekerd dat hij de eerste strafbal zou stoppen en hield zich vervolgens aan zijn woord met een magistrale redding.

De Grooth, die zijn wortels had in de Haagse hockeyclub TOGO (Tot Ons Genoegen Opgericht) – een voorloper van het latere Klein Zwitserland (KZ) – stelde Den Haag als speelstad voor. Maar de thuislocatie van de Haagse club bleek te klein om de toeschouwers te kunnen herbergen. Als alternatief werd het stadion van voetbalclub ADO Den Haag in het Zuiderpark aan de andere kant van de stad geopperd. Maar het stadion, waar in 1976 The Rolling Stones nog hadden opgetreden, was verouderd. Ook de gewelddadige reputatie van de supporters van de Haagse voetbalclub was een groot minpunt. Bovendien werd het Zuiderpark omringd door een aantal volkswijken, waar de harde supporterskern van ADO woonde.

Het Wagener Stadion leek daarom aanvankelijk de beste papieren te hebben, al stoorde de KNHB zich mateloos aan de gemeente Amsterdam die tijdens de voorbereiding niet bepaald hulpvaardig was. De communicatie verliep slecht, het duurde weken voor de bond antwoord kreeg op vragen en soms kwam er zelfs helemaal geen reactie.

Vlak voor het verlopen van de termijn meldde Utrecht zich ineens als mogelijke speelstad. Het Utrechtse gemeentebestuur handelde veel slagvaardiger dan dat van Amsterdam. De toezegging dat de stad een extra busdienst zou instellen, zodat de toeschouwers gratis tussen het Centraal Station en